

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ З АВІАЦІЙНИХ ТРАНСПОРТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

У статті розглянуто питання теоретико-методичних основ формування готовності майбутнього фахівця з авіаційних транспортних технологій до професійної діяльності як психолого-педагогічної проблеми: поняття готовності до здійснення діяльності, види готовності, структуру готовності; види та поняття професійної діяльності. Розкрито питання формування ключових компетенцій у майбутніх інженерів з авіаційних транспортних технологій в закладах вищої технічної освіти.

Здатність освітньої системи закладів вищої технічної освіти задовольняти потреби особистості та суспільства у високоякісних освітніх послугах визначає внутрішній та духовний розвиток країни. В той же час вирішення питання формування фахівцем продуктивних знань та їх використання в цілях розвитку і подальшого удосконалення суспільства, неможливе без розробки механізмів формування інноваційної політики вищої технічної школи. Недостатня концептуальна сформованість методологічних основ і механізмів професійної підготовки спеціалістів з авіаційних транспортних технологій все більше створює суперечності щодо об'єктивних потреб ринку праці у відповідних фахівцях, здатних сприймати нові знання, нові види і форми діяльності; здатних до постійного саморозвитку та професійного зростання.

Розглянуто питання формування інженерної освіти майбутніх інженерів з авіаційних транспортних технологій, що представляє собою основу наукової думки в різних галузях технічних знань.

Ключові слова: *види професійної діяльності; готовність до професійної діяльності; формування готовності, фахівець з авіаційних транспортних технологій; інноваційна політика; наукоємні галузі.*

Постановка проблеми та її актуальність. Сучасний стан ринку праці за кордоном та в Україні характеризується зростанням конкуренції серед фахівців в галузі авіації. Загальноприйнятою одиницею виміру конкурентоспроможності фахівця є його професійна компетентність, орієнтованість на безперервний саморозвиток і самовдосконалення.

Освіта є базою для розвитку кожної особистості, запорукою успішного майбутнього, конкурентоздатності на світовій арені. Відповідаючи інтересам і запитам суспільства, саме тому одним з основних завдань освіти стає професійна підготовка фахівців, що спрямована на потреби сьогодення.

Процес професійної підготовки має вирішувати завдання забезпечення майбутнього фахівця «конкурентоспроможною професією», який в результаті, має вільно орієнтуватися в галузі авіаційних транспортних технологій, бути готовим до постійного професійного зростання, соціальної та професійної мобільності. Головним показником рівня кваліфікації будь-якого сучасного фахівця є його професійна компетентність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання професійної діяльності фахівців авіаційної галузі, а також підготовка майбутніх фахівців закладами вищої технічної освіти досліджувалася багатьма вченими. Так, вчена І. Хом'юк у своїй роботі досліджувала вимоги щодо якостей, необхідних сучасному інженеру, основні вимоги міжнародних організацій з цивільної авіації до професії інженера авіаційної галузі; Т. Плачинда здійснювала аналіз та дослідження професійної підготовки авіаційних спеціалістів в Україні та за кордоном. Вчена Г. Пухальська вивчала проблему підготовки майбутніх пілотів цивільної авіації та необхідність створення педагогічних умов формування комунікативної компетентності у майбутніх пілотів; дослідниця Л. Конопляник – готовність майбутніх інженерів авіаційної галузі до використання іноземної мови у професійній діяльності, а О. Ковтун – професійне мовлення у майбутніх фахівців авіаційної галузі. Дослідниця Т. Лаврухіна здійснювала аналіз формування ключових компетентностей майбутніх авіаційних диспетчерів як умову їх готовності до професійної діяльності; вченою Н. Глушаницею було проаналізовано проблему іншомовної професійно-комунікативної компетентності майбутніх

бакалаврів з авіоніки у процесі фахової підготовки. О. Бережко досліджувала технологічну компетентність викладачів іноземної мови у післядипломній освіті авіаційної галузі, а дослідниця Т. Ковалькова – формування готовності майбутніх психологів до професійної діяльності в авіаційній галузі.

Значна роль в процесі підготовки майбутніх інженерів з авіаційних транспортних технологій належить формуванню відповідного освітньо-інформаційного середовища інженерної освіти, що представляє собою основу наукової думки в різних галузях технічних знань.

Фахівці авіаційної галузі по різному оцінюють економічний стан нашої країни, але єдині у думці щодо необхідності інвестицій та інновацій, а також конкурентоспроможних інженерів - фахівців. Наявність цих думок обумовлена тим, що стабільний розвиток економіки та соціальної сфери країни неможливий без капіталовкладень, наукового прогресу і кваліфікованих кадрів.

Слід зазначити, що необхідність розкриття особливостей освітньо-інформаційного середовища вищої технічної школи в процесі формування системи підготовки інженерів - фахівців технічного профілю, зокрема авіаційних транспортних технологій, є можливим за наявності інноваційної моделі освітнього простору закладів вищої технічної освіти, ефективної в умовах конкурентного середовища (Глушаниця, 2013; Плачинда, 2013).

Професійний світогляд, рівень економічної культури і соціальної активності фахівця визначають його готовність до адаптації в професійному середовищі, тим самим, забезпечуючи його конкурентоспроможність на ринку праці.

Дослідник Д. Белл зазначає, що на постіндустріальному етапі розвитку суспільства ключовим виробничим ресурсом стають знання, інтелект. У зв'язку з чим, динамічно зростає роль знань як головного двигуна економічного та технічного розвитку цього суспільства. (Белл, 1999).

В той же час, здатність системи технічної освіти задовольняти потреби особистості та суспільства у високоякісних освітніх послугах, визначати внутрішній та духовний розвиток країни, сприяє тому, що вирішення питання формування продуктивних знань та їх використання в цілях як розвитку суспільства так і його подальшого удосконалення, неможливе без розробки механізмів формування інноваційної політики вищої технічної школи. Недостатня концептуальна сформованість методологічних основ і механізмів професійної підготовки спеціалістів з авіаційних транспортних технологій все більше створює суперечностей щодо об'єктивних потреб ринку праці у відповідних фахівцях, здатних формувати інтегровані знання, нові види і форми діяльності; здатних до постійного саморозвитку та професійного зростання.

Така ситуація вимагає розробки педагогічних засобів формування творчого компоненту професійної підготовки майбутніх інженерів з авіаційних транспортних технологій у відповідності, як до змісту їх професійної підготовки так і до змін, що відбуваються; новим перспективам соціального, технічного та економічного розвитку відповідної галузі.

Як показують результати досліджень, що проводились багатьма вченими та фахівцями щодо процесу забезпечення інженерами-фахівцями авіаційної сфери наукоємних галузей (авіабудування, ракетно-космічна техніка, приладобудування та ін.), разом із значною затребуваністю у інженерних кадрах, досить істотно відчувається необхідність у молодих інженерах з авіаційних транспортних технологій, здатних стати керівниками середньої ланки виробництва та за досить короткий час (10-15 років) дорости до керівників великих підприємств.

Постає питання щодо організації та формування у провідних закладах вищої технічної освіти нашої країни цільової підготовки інженерів з авіаційних транспортних технологій з підвищеним творчим потенціалом за безпосередньої участі профільних підприємств. З метою концептуальної розробки структури та змісту професійної підготовки інженерів з урахуванням вимог державних освітніх стандартів є необхідність в науковій співдружності проведення вченими закладів вищої технічної освіти і представниками авіакосмічних підприємств детального аналізу можливостей гуманітарних, соціально-економічних, математичних та природознавчих наукових дисциплін. Це, на наш погляд, сприятиме можливості розробки концептуально нових підходів до створення як навчальних так і навчально-методичних матеріалів підготовки.

Запропонована у роботі (Дурнева, 2010) автором структура та зміст готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності представляє собою сукупність таких взаємопов'язаних компонентів, як мотиваційно-ціннісного, когнітивного, комунікативного, технологічного, емоційно-вольового і рефлексивного, що є на нашу думку, цікавим і науково-обґрунтованим.

В той же час, вивчаючи вимоги до сучасного інженера з авіаційних транспортних технологій, слід звернути увагу на те, що особливу актуальність набуває формування інноваційного, творчого компонента професійної діяльності, яка являє собою складний процес

трансформації ідей в об'єкт економічних та технічних відносин, що, в свою чергу, призводить до створення або покращення технологій виробництва. Можливості реструктуризації наукоємної промисловості багато в чому залежать від ефективності функціонування інноваційного ланцюжка: «наукова ідея – промислова технологія – виробництво продукції» (Дурнева, 2010; Лаврухіна, 2012).

В освітніх стандартах технічних спеціальностей зазначається, що інженер має виконувати такі основні види професійної діяльності, як проектну, науково-дослідну, виробничо-технологічну, організаційно-керуючу та сервісно-експлуатаційну і бути підготовленим до вирішення наступних професійних задач (когнітивний компонент готовності):

- оцінювати актуальність, перспективність, значимість об'єктів проектування, обирати оптимальні проектні рішення, розробляти та запроваджувати технологічні процеси, обладнання та технічні засоби, засоби механізації та автоматизації, розробляти та випускати відповідну конструкторську та технічну документацію;

- здійснювати науково-дослідну діяльність в рамках дослідження фундаментальних проблем проектування, що включають в себе розробку оптимальних моделей об'єктів на різних етапах проектування;

- аналізувати можливості створення продукту, використовуючи інформаційні технології проектування;

- організовувати та забезпечувати технологічний процес виробництва;

- організовувати діяльність конструкторсько-технологічних служб забезпечення виконання задач з проектування технічних засобів, приймати участь у організації діяльності служб з якості;

- розробляти та складати інструкції з експлуатації та технічного обслуговування виробів з точки зору вимог збереження параметрів якості протягом гарантованого терміну за визначених умовах експлуатації (технологічний компонент готовності).

- Саме тому, до основних характеристик професійної діяльності інженера з авіаційних транспортних технологій можна віднести: науково-підприємницький тип діяльності; направленість діяльності на досягнення стратегічних пріоритетів удосконалення та розвитку технологічних процесів виробництва (мотиваційно-ціннісний компонент); структура і зміст професійної діяльності, які визначені специфікою об'єкту і його позиціонуванням в умовах динамічного освітньо-інформаційного середовища. (Ковалькова, 2014). Основним для підприємств та майбутніх інженерів є можливість як пристосування до умов динамічного конкурентного середовища, так і формування таких показників: інтелектуальний потенціал, організаційна культура, задоволеність споживача і соціальний прибуток.

Саме тому, підготовка інженера до майбутньої професійної діяльності передбачає засвоєння ним методів технічної творчості, сформованість вмінь, навичок та бажань застосовувати знання за спеціальністю (емоційно-вольовий компонент готовності), постійно удосконалювати професійний рівень, використовуючи прогресивні методи навчання, коли науково-технічні розробки освітнього процесу стають їх внутрішньою потребою. В результаті, вища школа стає не тільки джерелом знань та кваліфікованих кадрів, але й фактором створення інноваційної освітньої системи. З однієї сторони, це дає змогу сформувати власну інноваційну структуру, а з іншої – готувати спеціалістів, здатних створювати та запускати цю систему в масштабах країни.

Виходячи з цього, зростає попит на фахівців авіаційного технічного профілю, а саме, інженерів з авіаційних транспортних технологій, які знають менеджмент і здатні створювати технологічний ланцюжок (починаючи зі створення ідеї до впровадження результатів експериментальної роботи). З'явився ряд нових форм організації освітньої діяльності, що складають основу її структури: технологічні простори, інноваційно-технологічні центри, інноваційно-промислові комплекси. Домінантою стає система технологічних процесів, наукових знань, інноваційних технологій в авіаційній галузі, де важливим елементом цієї інфраструктури є розробка системи підготовки конкурентоспроможних інженерів з авіаційних транспортних технологій (Дынкин, Иванова, 2010).

Для формування готовності до професійної діяльності істотним стає не тільки стан виробництва, але й рівень освіти населення, домінуюча в суспільстві система цінностей і світоглядів. З цієї точки зору, формування та розвиток здатності до професійної діяльності стає напрямом, метою державної політики в галузі розвитку науки та технологій (Дынкин, Иванова, 2010).. На конкурентоспроможність авіаційних підприємств та закладів вищої технічної освіти все більше впливає здатність фахівців накопичувати та розвивати знання, формувати у них ключові компетентності, реалізовувати інновації, створювати конкурентні переваги.

На основі того, що Державна політика в галузі освіти виконує інтегративну функцію, оскільки передбачає об'єднання науково-технічної, соціальної, виробничої галузей у консолідований комплекс для створення та застосування нових технологій, а також виробництва самого продукту, загальною характеристикою розвитку науки стає її потенціал, що включає в себе матеріально-технічне і інформаційне забезпечення, а також висококваліфіковані кадри.

Головною складовою інтелектуального потенціалу країни є рівень розвитку науки, рівень та якість освіти населення. Поняття інтелектуальний потенціал в методологічному розумінні відноситься до суспільства, це поняття виконує інтегративну функцію по відношенню до його складових компонентів, а саме: освіти, науки, технологій, виробництва. Основою процесів, що формують інтелектуальний потенціал в цілому, є вирішення практичних проблем. Необхідність використання поняття інтелектуальний потенціал виникає в процесі визначення діяльності, яка має творчий, інноваційний характер, що виходить за рамки алгоритмів і автоматизованих процесів. Саме тому, інтелектуальний потенціал інженера – це його можливості генерувати і вносити в свою професійну діяльність щось нове, і тим самим, створювати передумови до руху вперед. Відповідно, при підготовці майбутнього фахівця-інженера, вагомим стає необхідність навчання його оцінювати значимість як професійної освіти взагалі, так і своєї професійної діяльності, у тому числі науково-технічної, інженерно-конструкторської діяльності, яка забезпечить технологічний прогрес (рефлексивний компонент готовності).

Системні освітні рішення, що складають фундамент відповідного освітньо-інформаційного середовища, зумовлюють вивчення проблеми, постановку цілей, побудову концептуальної моделі та її досягнень, розробку та оцінювання ідей, планування та аналіз, а також практичну реалізацію нововведень. Саме цим обумовлена багаторівневість задач, що виникають в процесі професійної діяльності, що передбачає включення до неї фахівців різних категорій, які можна умовно поділити на три групи. Перша група – це висококваліфіковані інженери, здатні до прояву творчої ініціативи, здатні висувати оригінальні ідеї та активно приймати участь у процесі нововведень. Друга група – це фахівці середньої ланки, здатні керувати нововведеннями як процесом, забезпечувати проведення цього процесу, від початку створення ідеї до кінцевого комерційного рішення. Саме вони приймають рішення в умовах невизначеності, йдуть на ризики, долають організаційні та психологічні труднощі професійної діяльності.

Представники найбільш чисельної третьої групи – це фахівці, які відповідають за конкретну реалізацію кінцевого продукту. Така група фахівців є важливим компонентом професійної діяльності. Саме від неї залежить загальний результат відповідного проекту. Таким чином, саме інтегрована група фахівців забезпечує весь технологічний процес оперативною інформацією, аналізує стан зовнішнього середовища та внутрішніх можливостей, здійснюючи ефективну професійну діяльність в цілому.

Саме тому, методологію формування компонентів готовності до майбутньої професійної діяльності майбутнього інженера з авіаційних транспортних технологій необхідно розглядати з позиції виникнення, сутності досліджуваної діяльності, її внутрішньої організації, механізмів регулювання процесів пізнання та перетворення. При цьому, в структурі готовності майбутніх інженерів з авіаційних транспортних технологій, насамперед, слід формувати мотиваційну готовність (направленість особистості на досягнення мети за умов невизначеності конкурентного середовища), теоретичну готовність (рівень сформованості методологічних знань, які забезпечують цілісність бажаного результату), практичну або технологічну готовність (рівень володіння інструментальними та технічними засобами пізнання і методами прийняття і виконання рішень та задач) та інформаційну готовність (рівень володіння сучасними інформаційними та телекомунікаційними технологіями).

Однак, з урахуванням тенденцій розвитку світової та вітчизняної промисловості, в умовах конкурентного середовища, для оперативного вирішення задач, фахівці-інженери технічного профілю, крім готовності, мають розвивати в собі і таку якість, як мобільність (адаптаційна готовність), що дозволяє випереджати конкурентів в питаннях розробки та впровадження нових ідей, а також в питаннях реклами та просування продукції.

Звідси витікає, що методологія формування вимог до інженерів з авіаційних транспортних технологій вимагає аналізу таких внутрішніх і зовнішніх чинників промислового виробництва, як становлення та рівень розвитку ринкової інфраструктури, глобалізаційних та інформаційних тенденцій динаміки впровадження новітніх технологій в технічну та соціально-економічну сфери діяльності. Відповідно, в процесі підготовки інженерів з авіаційних транспортних технологій формується система вимог до забезпечення якісного навчального процесу, інтеграції науки та

практики, впровадження інноваційних освітніх систем, створення умов творчої самореалізації особистості, удосконалення навчального процесу на основі сучасного освітньо-інформаційного середовища, яке дає змогу створити навчально-імітаційні інформаційні і професійні умови (проблемні ситуації, спеціальне технічне обладнання, ділові ігри та ін), що сприяє забезпеченню процесу застосування теоретичних знань на практиці, готує до успішної професійної діяльності за умов невизначеності зовнішнього інформаційного середовища.

При цьому, процес готовності до професійної діяльності не зводиться до оволодіння майбутніми інженерами лише сукупності функціональних процесів. Форми та методи навчання мають бути сформовані в таку освітню систему, яка б забезпечувала створення необхідних професійних функцій та якостей особистості майбутнього фахівця. Лише така освітня система може гарантувати структурованість та змістовність наповнення моделі готовності майбутнього інженера з авіаційних транспортних технологій до професійної діяльності, досягнення мети загального та професійного розвитку особистості інженера (Меркулова, 2008).

Виходячи із сказаного вище, метою підготовки майбутніх інженерів із високим творчо-науковим потенціалом стає забезпечення умов формування у майбутніх фахівцях певної системи цінностей, які, відповідаючи традиціям та вимогам сучасності, передбачає створення умов самореалізації в професійній діяльності, що є неможливим без певних якостей особистості, які сприяють процесу адаптації в сучасних ринкових умовах, а саме: поглиблена економічна, технічна, правова та гуманітарна підготовка, знання норм, правил та рекомендацій основних регулюючих та контролюючих організацій в галузі авіації та вміння їх використовувати; покращення вимог до рівня володіння іноземними мовами, що є необхідним для професійного спілкування.

Крім того, важливою умовою успішного формування компонентів готовності до професійної діяльності є, на наш погляд, проведення науково-дослідної діяльності у закладах вищої технічної освіти, модернізація навчального процесу відповідно до сучасних вимог невизначеності зовнішнього інформаційного простору, пошук нових нестандартних шляхів і методів вирішення багатьох складних задач. Одним із можливих напрямків розвитку та удосконалення технічної освіти авіаційної галузі є вихід на світовий ринок освітніх послуг, що можливо за умов високого рівня підготовки іноземної мови і відповідного фінансування закладів вищої освіти.

Відомо, що одним із важливих шляхів зростання готовності майбутніх інженерів з авіаційних транспортних технологій до професійної діяльності є певне поєднання знань фундаментальних природознавчих наук із суто інженерною підготовкою та можливість адаптації навчальних програм до вимог промислових підприємств. Відповідно цьому, підготовка майбутніх фахівців має враховувати як особистісні якості студентів так і творчі можливості в процесі навчальної та самостійної наукової діяльності. Виходячи з цього, механізм формування готовності майбутніх інженерів з авіаційних транспортних технологій до професійної діяльності вимагає дослідження вимог майбутніх роботодавців; планування навчального процесу, орієнтованого на заданий результат; створення умов для задоволення потреб фахівців у подальшому інтелектуальному розвитку (Пухальська, 2011; Меркулова, 2008).

Враховуючи можливості сприйняття молодими інженерами напрямків взаємодії із викладачами закладів вищої освіти, навчальний процес стає особистісно-орієнтованим, що виражається у різноманітні форм проведення занять, спілкуванні із майбутніми фахівцями за межами навчального закладу (, кружки, проекти, семінари, конференції та ін.)

Висновки. За результатами розгляду та аналізу літературних джерел дослідження виявлено, що питання формування готовності майбутніми інженерами з авіаційних транспортних технологій до професійної діяльності як психолого-педагогічної проблеми розглядається, виходячи з різних методологічних підходів.

Осмилення функцій та умов праці майбутніх інженерів у невизначеному конкурентному середовищі дозволяє узагальнити ряд вимог до майбутніх фахівців з авіаційних транспортних технологій, обумовлених запитом на їх високий інтелектуальний потенціал, широкий професійний світогляд, готовність (мотиваційна, теоретична, практична та інформаційна) до професійної діяльності в умовах інноваційних технологічних процесів і конкуренції в ринкових відносинах, мобільність у питаннях розробки, виготовлення та реалізації продукції, гуманітарна та соціально-економічна підготовка, володіння системою цінностей, що відповідають інтересам країни та особистості, володіння іноземними мовами.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

1. Барановська Л. В. (2017). Авіаційний ВНЗ: освітнє середовище університету як детермінанта якості професійної підготовки студентів. Вісник Львівської академії: Серія: Педагогічні науки: зб. наук. пр. Кропивницький, вип. 1, с. 18-24.
2. Белл Д. (1999). Грядущее постиндустриальное общество. Москва.
3. Бережко О. Л. (2013). Модель розвитку технологічної компетентності викладачів іноземної мови авіаційної галузі. Науково-практичний журнал Південного наукового центру НАПН України. Психологія і педагогіка. Тематичний спецвип. «Традиції та новації сучасної освіти в Україні». № 3/СХІІІ, с. 22–25.
4. Борець, І. В. (2013). Формування ключових компетентностей майбутніх фахівців з транспортних систем авіаційної галузі в процесі професійної підготовки автореф. 20 дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Київ.
5. Братко М. В. (2015). Освітнє середовище вищого навчального закладу як детермінанта якості освіти. Збірник тез Всеукраїнської інтернет-конференції «Актуальні проблеми університетської та професійної післядипломної освіти в кризових умовах. НАПН України, Інститут менеджменту освіти. Київ.
6. Глушаниця Н. В. (2013). Формування іншомовної професійно-комунікативної компетентності майбутніх бакалаврів з авіоніки у процесі фахової підготовки : автореф. 23 дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Київ.
7. Дынкин А. А., Иванова Н. И. (2000). Глобальные тенденции инновационного развития. Социально-экономические проблемы переходного общества. Москва.
8. Дурнева В. Б. (2010). Психологические факторы готовности молодых специалистов к осуществлению профессиональной деятельности. Интеграция образования. №1. Т. 58.
9. Ковтун О. В. (2013). Теоретико-методологічні засади формування професійного мовлення у майбутніх фахівців авіаційної галузі : дис. доктора пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Південноукраїнський національний пед. ун-т імені К. Д. Ушинського, Одеса.
10. Ковалькова Т. О. (2014). Стан формування у вищому навчальному закладі готовності майбутніх психологів до професійної діяльності в авіаційній галузі. Педагогіка: традиції та інновації : міжнар. наук.-практ. конф., 28-29 березня 2014 р., м. Одеса : тези доп., Херсон.
11. Колодій І. А. (2012). Формування професійної компетентності у майбутніх перекладачів авіаційної галузі на основі інтеграції загальноосвітніх і професійно-орієнтованих дисциплін : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Київ.
12. Конопляник Л. М. (2011). Формування готовності майбутніх інженерів авіаційної галузі до використання іноземної мови у професійній діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Національний авіаційний університет. Київ.
13. Красильник Ю. С. (2015). Особливості рольових позицій викладача в сучасному інформаційно-освітньому середовищі навчального закладу с.55 . Збірник тез Всеукраїнської інтернет-конференції «Актуальні проблеми університетської та професійної післядипломної освіти в кризових умовах. НАПН України, Інститут менеджменту освіти. Київ.
14. Лаврухіна Т. В. (2012). Формування ключових компетентностей майбутніх авіаційних диспетчерів як умова готовності до професійної діяльності. Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. № 16. – К. : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ.
15. Макар Л. М. (2013). Сутність освітнього середовища в педагогічному процесі . Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. Вип.30 (83), с. 229 – 235.
16. Меркулова Л. П. (2008). Формирование профессиональной мобильности специалистов технического профиля средствами иностранного языка: Дис. доктора пед. наук. ГОУ ВПО «Самарский государственный аэрокосмический университет имени академика С. П. Королева», Самара.
17. Орленко Н. А. (2012). Експериментальна перевірка результатів дослідження фізичної підготовленості майбутніх фахівців авіаційного профілю. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. № 6, с. 94-97.
18. Петренко О. В. (2011). Внутрішній світ професіонала та психологічний простір професійної команди як ракурси аналізу надійності льотного екіпажу. Актуальні проблеми психології : збірник наукових праць / за ред. С. Д. Максименка. ДП «Інформаційно-аналітичне агентство». Київ, Т.Х, вип.18, с. 388–401.

19. *Плачинда Т. С.* (2016). Нормативні вимоги професійної підготовки авіаційних спеціалістів. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. праць / [редкол. : Т. І. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя, Вип. 32 (85), с. 373-380.

20. *Пухальська Г. А.* (2011). Педагогічні умови формування комунікативної компетентності у майбутніх пілотів цивільної авіації : автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, Черкаси.

21. *Фотинюк В. Г.* (2014). Складові методики професійно-прикладної фізичної підготовки майбутніх бакалаврів з авіації та космонавтики [Електронний ресурс]. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Вип. 9, с. 153 – 156.

22. *Хом'юк І. В.* (2012). Система роботи викладача в контексті формування базового рівня професійної мобільності майбутніх інженерів. Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка. Вип. № 6(24), 337–345.

REFERENCES

1. *Baranovska L. V.* (2017). AvIatsIyniy VNZ: osvItne seredovishe unIversitetu yak determInanta yakosti profesIynoYi pIdgotovki studentIv. VIsnik LotnoYi akademIYi: SerIya: PedagogIchnI nauki: zb. nauk. pr. Kropivnitskiy, vip. 1, s. 18-24.

2. *Bell D.* (1999). Gryadushee postindustrialnoe obschestvo. Moskva.

3. *Berezhko O. L.* (2013). Model rozvitku tehnologIchnoYi kompetentnosti vkladachIv InozemnoYi movi avIatsIynoYi galuzI. Naukovo-praktichniy zhurnal PIVdenного naukovogo tsentru NAPN UkraYini. PsihologIya I pedagogIka. Tematichniy spetsvip. «TraditsIYi ta novatsIYi suchasnoYi osvIti v UkraYinI». # 3/SHIII, s. 22–25.

4. *Borets, I. V.* (2013). Formuvannya klyuchovih kompetentnostey maybutnIh fahIvtsIv z transportnih sistem avIatsIynoYi galuzI v protsesI profesIynoYi pIdgotovki avtoref. 20 dis. ... kand. ped. nauk : spets. 13.00.04 «TeorIya I metodika profesIynoYi osvIti». KiYiv.

5. *Bratko M. V.* (2015). OsvItne seredovishe vischogo navchalnogo zakladu yak determInanta yakosti osvIti. ZbIrnik tez VseukraYinskoYi Internet-konferentsIYi «AktualnI problemi unIversitetskoYi ta profesIynoYi pIslyadiplomnoYi osvIti v krizovih umovah. NAPN UkraYini, Institut menedzhmentu osvIti. KiYiv.

6. *Glushanitsya N. V.* (2013). Formuvannya InshomovnoYi profesIyno-komunikativnoYi kompetentnosti maybutnIh bakalavrIv z avIonki u protsesI fahovoYi pIdgotovki : avtoref. 23 dis. ... kand. ped. nauk : spets. 13.00.04 «TeorIya I metodika profesIynoYi osvIti». KiYiv.

7. *Dyinkin A. A., Ivanova N. I.* (2000). Globalnyie tendentsii innovatsionnogo razvitiya. Sotsialno-ekonomicheskie problemyi perehodnogo obschestva. Moskva.

8. *Durneva V. B.* (2010). Psihologicheskie faktoryi gotovnosti molodyih spetsialistov k osuschestvleniyu professionalnoy deyatelnosti. Integratsiya obrazovaniya. #1. T. 58.

9. *Kovtun O. V.* (2013). Teoretiko-metodologIchnI zasadi formuvannya profesIynogo movlennya u maybutnIh fahIvtsIv avIatsIynoYi galuzI : dis. doktora ped. nauk : 13.00.04 «TeorIya I metodika profesIynoYi osvIti». PIVdennoukraYinskiy natsIonalniy ped. un-t ImenI K. D. Ushinskogo, Odesa.

10. *Kovalkova T. O.* (2014). Stan formuvannya u vischomu navchalnomu zakladI gotovnosti maybutnIh psihologIv do profesIynoYi dIyalnosti v avIatsIynIy galuzI. PedagogIka: traditsIYi ta InnovatsIYi : mIzhnar. nauk.-prakt. konf., 28-29 bereznya 2014 r., m. Odesa : tezi dop., Herson.

11. *Kolodiy I. A.* (2012). Formuvannya profesIynoYi kompetentnosti u maybutnIh perekladachIv avIatsIynoYi galuzI na osnovI IntegratsIYi zagalnoosvItnIh I profesIyno-orIentovanih distsiplin : avtoref. dis. ... kand. ped. nauk: 13.00.04 «TeorIya I metodika profesIynoYi osvIti». KiYiv.

12. *Konoplyanik L. M.* (2011). Formuvannya gotovnosti maybutnIh InzhenerIv avIatsIynoYi galuzI do vikoristannya InozemnoYi movi u profesIynIy dIyalnosti: avtoref. dis. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 «TeorIya I metodika profesIynoYi osvIti». NatsIonalniy avIatsIyniy unIversitet. KiYiv.

13. *Krasilnik Yu. S.* (2015). Osoblivosti rolivih pozitsiy vkladacha v suchasnomu InformatsIyno-osvItnomu seredovischi navchalnogo zakladu s.55 . ZbIrnik tez VseukraYinskoYi Internet-konferentsIYi «AktualnI problemi unIversitetskoYi ta profesIynoYi pIslyadiplomnoYi osvIti v krizovih umovah. NAPN UkraYini, Institut menedzhmentu osvIti. KiYiv.

14. *Lavruhina T. V.* (2012). Formuvannya klyuchovih kompetentnostey maybutnIh avIatsIynih dispatcherIv yak umova gotovnosti do profesIynoYi dIyalnosti. AktualnI problemi sotsIologIYi,

psihologiyi, pedagogiki. # 16. – K. : Kyivskiy natsionalnyy universitet Imeni Tarasa Shevchenka, Kyiv.

15. *Makar L. M.* (2013). *Sutnist osvithnogo seredovischa v pedagogichnomu protsesi*. Pedagogika formuvannya tvorchoyi osobistosti u vischly i zagalnoosvithnly shkolah. Vip.30 (83), s. 229 – 235.

16. *Merkulova L. P.* (2008). *Formirovanie professionalnoy mobilnosti spetsialistov tehničeskogo profilya sredstvami inostrannogo yazyika*: Dis. doktora ped. nauk. GOU VPO «Samarskiy gosudarstvenniy aerokosmicheskiy universitet imeni akademika S. P. Koroleva», Samara.

17. *Orlenko N. A.* (2012). *Eksperymentalna perevirka rezultativ doslidzhennya fizichnoyi pidgotovlenosti maybutnih fahivtsiv avlatsynogo profilyu*. Pedagogika, psihologiya ta mediko-biologichni problemi fizichnogo viovannya i sportu. # 6, s. 94-97.

18. *Petrenko O. V.* (2011). *Vnutrishnly svit profesionala ta psihologichniy prostir profesynoyi komandi yak rakursi analizu nadlynosti lotnogo ekipazhu*. Aktualni problemi psihologiyi : zbirnik naukovih prats / za red. S. D. Maksimenka. DP «Informatsyno-analitychne agentstvo». Kyiv, T.H, vip.18, s. 388–401.

19. *Plachinda T. S.* (2016). *Normativni vimogi profesynoyi pidgotovki avlatsynih spetsialistiv*. Pedagogika formuvannya tvorchoyi osobistosti u vischly i zagalnoosvithnly shkolah : zb. nauk. prats / [redkol. : T. I. Suschenko (golov. red.) ta In.]. Zaporizhzhya, Vip. 32 (85), s. 373-380.

20. *Puhalska G. A.* (2011). *Pedagogichni umovi formuvannya komunikativnoyi kompetentnosti u maybutnih pilotiv tsivilnoyi avlatsiyi* : avtoref. dis. kand. ped. nauk : 13.00.04 «Teoriya i metodika profesynoyi osviti». Cherkaskiy natsionalnyy universitet Imeni Bogdana Hmel'nitskogo, Cherkasi.

21. *Fotinyuk V. G.* (2014). *Skladovi metodiki profesyno-prikladnoyi fizichnoyi pidgotovki maybutnih bakalavriv z avlatsiyi ta kosmonavtyki* [Elektronniy resurs]. Naukoviy chasopis NPU Imeni M. P. Dragomanova. Seriya 15 : Naukovo-pedagogichni problemi fizichnoyi kulturi (fizichna kultura i sport). Vip. 9, s. 153 – 156.

22. *Hom'yuk I. V.* (2012). *Cistema roboti vikladacha v konteksti formuvannya bazovogo rivnya profesynoyi mobilnosti maybutnih inzheneriv*. Sumskiy derzhavniy pedagogichniy universitet Im. A. S. Makarenka. Vip. # 6(24), 337–345.

E. Luzik, V. Akmal'dinova

**FORMATION OF THE FUTURE AIR TRANSPORT TECHNOLOGIES SPECIALISTS'
READINESS FOR PROFESSIONAL ACTIVITY
AS THE PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL PROBLEM**

Summary. *The article deals with issues concerning theoretical and methodological fundamentals of forming the readiness of the future air transport technologies specialist for professional activity as the psychological and pedagogical problem, which involves the meaning readiness for professional activity, kinds of readiness, its structure, the professional activity essence and characteristics. Forming the key competences of the future engineers in the field of air transport technologies.*

The ability of the higher education system in the field of technology to meet the demand of the individual and society for high-quality educational services determines the internal and spiritual development of the country. However, the solution of the problem of forming fundamentally new and productive knowledge to implement it in the development of society, as well as further knowledge deepening and advancement is impossible without improving the mechanisms for developing and shaping innovative technical higher education policy. Insufficient conceptual formation of methodological bases and mechanisms of professional training of aviation transport specialists results in still more controversy regarding the objective demand for relevant specialists labor market, capable of perceiving new knowledge, new types and forms of activity, ready for continuous self-development and professional growth.

The question of forming the engineering education specialization of future engineers in the field of air transport technologies is considered, which represents the basis of scientific thought in various areas of technical knowledge.

Keywords. *Kinds of professional activity; readiness for professional activity; formation of the readiness; specialist in air transport technologies; innovation policy; science-intensive industry.*